

Rapport fra prosjektbesøk i Bukavu, DR Kongo

22.febr – 2.mars 2019

Bakgrunn:

I februar/mars 2019 gjennomførte Urafiki prosjektutviklingsreise til Bukavu. Reisegruppen besto av totalt sju personer, fem fra Bergen og to fra Arendal. Christi Krybbe skoler (Bergen) var representert med en lærer, Lynghaug skole (Bergen) var representert med to lærere, hvorav den ene også er styremedlem og Rykene skole (Arendal) var representert med rektor og en lærer. I tillegg reiste to representanter fra styret i Bergen.

På tidspunkt for reisen var følgende skoler involvert i Urafiki-samarbeidet:

I Bergen: Lynghaug skole
 Bjørndalsskogen skole
 Midtun skole
 Varden skole
Arendal: Rykene skole
I Bukavu: EP Mukukwe
 EP Makedonia
 EP Mulambula
 EP Kabonde
 EP Baraka
 EP Nyamugu
 Inst Kazaroho
 Inst Makedonia
 Inst Tumaini
 Inst Bangu

En av skolene i Bergen var helt ny som Urafiki-skole på dette tidspunktet; Varden skole, mens to av skolene i Bukavu var nye som Urafiki-skoler; EP Nyamugu og Inst Bangu.

Forberedelser:

Forslag til målsettinger og skisse til program ble forelagt styret i UBB (vår søsterorganisasjon i Bukavu, Urafiki Bukavu-Bergen), og deretter overtok UBB ansvaret for det praktiske opplegget.

Urafiki-skoler i Bergen som ikke hadde representanter med på reisen ble kontaktet og det ble avklart med dem hvordan de ville bli representert i Bukavu.

Mål med reisen:

Med utgangspunkt i Urafikis mål slik de er formulert i vedtektene, ble det definerte flere konkrete mål med reisen. Et av målene ble definert som hovedmål og ble derfor førende mens øvrige mål ble fokusert i den grad det var mulig innenfor denne rammen.

1. Hovedmål: Etablere vennskapskolesamarbeidet mellom to og to definerte skoler.

Begrunnelse:

Samarbeidet mellom Norge og Bukavu har eksistert i mange år. Et formalisert samarbeid mellom skoler i de to landene har vært vanskelig, ikke minst av praktiske grunner. Mulighetene for økt kontakt har økt de siste årene, dels som følge av økte engelskkunnskaper blant våre samarbeidspartnere (det offisielle språket i Kongo er fransk), dels som følge av begynnende digitalisering og dels fordi vi har bygget en plattform for faglig samarbeid gjennom felles faglig seminar (2016) og felles jubileumsutstilling med utstilling av elever fra begge land (2017).

Denne målsettingen står i sammenheng med følgende mål i Urafikis vedtekter: *Urafiki skal bidra til skoleutvikling i Sør-Kivu, DR Kongo og til gjensidig forståelse, brobygging og vennskapsutvikling mellom elever i Norge og DR Kongo.*

2. Øvrige mål:

- a) Initiere digital utvikling inkludert solcelle-problematikk
- b) Følge opp byggearbeider og diskutere mulighetene rundt kommende byggeprosjekter
- c) Fortsette relasjonsbyggingen
- d) Faglig utveksling
- e) Kulturutveksling

Program for oppholdet:

Torsdag 21.febr	Avreise fra Bergen og Arendal via Amsterdam til Kigali, Rwanda Ble møtt av to representanter for UBB. Overnatting på Auberge Sejour.
Fredag 22.febr	Kjøretur fra Kigali til grenseovergang Ruzizi 1. Installert på Hotell Elizabeth Middag med styret i UBB og rektorene på Urafiki-skolene.
Lørdag 23.febr	Møte med styret i UBB og alle rektorene. Sted: Institute Tumaini. Tema: <ul style="list-style-type: none">- Tydeliggjøring av hvordan vi i Urafiki i Norge arbeider og hvordan vi forstår verdigrunnlaget vårt- Praktiske avklaringer rundt gjennomføring av besøket- Avtale om felles policy for samarbeidet mellom vennskapsskoler Besøk på Inst Kazaroho
Søndag 24.febr	Seminar m/ rektor og 2 lærere fra hver av de 10 Urafiki-skolene. Tema: Verdigrunnlaget for vennskapssamarbeidet Middag med Ingrid S. Østhus som bor og jobber i Bukavu.
Mandag 25.febr	Gruppe 1: Besøk på EP Mukukwe Gruppe 2: Besøk på EP Nyamugu (en av de nye Urafiki-skolene) Møte med fredsprisvinner Dennis Mukwege på Panzi-sykehuset.

Tirsdag 26.febr	Besøk på EP Mulambula Middag hjemme hos rektor Safari Modeste Katembera
Onsdag 27.febr	Gruppe 1: Besøk på EP Mukukwe og Inst Kazaroho Gruppe 2: Besøk på EP Kabonde
Torsdag 28.febr	Alle: Middag hos Kabeza Zihindula Gruppe 1: Besøk på EP Baraka Gruppe 2: Besøk på EP Makedonia og Inst Makedonia Gruppe 2: Møte med Unicef Alle: Middag hos Kasengire Kamwarhiro
Fredag 1.mars	Alle: besøk på privatskolen Matabaro Cesaire har startet opp. (Ikke Urafiki-skole) Felles middag og oppsummering av besøket for alle rektorene. Sted: Murhesa.
Lørdag 2.mars	Avreise med fly til Kigali. Sightseeing med guide i Kigali Avreise til Arendal og Bergen via Amsterdam.

Måloppnåelse:

1. Hovedmål: Etablere vennskapskolesamarbeidet mellom to og to samarbeidende skoler.

God tid til å bli kjent, til å avklare forventninger og ikke minst god tid under skolebesøkene ble vektlagt i planlegging av besøket. Følgende grep ble tatt:

- Sikre at alle skolene v/ rektor skulle ha eierforhold til prosjektbesøket gjennom et innledende formelt møte hvor hele rektorgruppen og alle representantene fra Norge deltok.
- Konkretisere hvordan vi tenker og jobber i Urafiki Norge overfor alle rektorene
- Formulering av en felles policy som plattform for skolesamarbeidet. (vedlegg 1). Det ble understreket at skolesamarbeidet ikke inkluderer det økonomiske elementet og at styret i UBB har ansvar for alt som handler om økonomi, prioriteringer mht byggearbeider o.l.
- Felles seminar for rektor og en lærer fra hver av skolene. Tema: felles verdigrunnlag for samarbeidet mellom skolene. (Vedlegg 2)
- Mulighet for flere dagers besøk på skolene som både ga tid for observasjon, deltakelse i undervisning og lek, kulturformidling og dialog med lærerne.
- Begynnende planlegging av felles utstilling høsten 2019 (Norge) og våren 2020 (Bukavu). Avtale om felles tema og praktiske løsninger for utveksling av elevarbeider m.m.
- Flere felles måltider med hele rektorgruppen gjennom uken.

Hele rektorgruppen deltok i evaluering av måloppnåelse knyttet til hovedmålet ved avslutning av oppholdet, og konklusjonen var entydig. Det ble ikke minst trukket frem at de ansatte og elever på skolene opplevde gjestene som likeverdige og deltakende, ikke som kontrollører. Dette var spesielt gledelig ut fra Urafikis verdigrunnlag. (Vedlegg 3).

Utbyttet var nok aller størst for skolene som fikk besøk av en eller et par lærere fra sin vennskapsskole i Bergen eller Arendal, men også de øvrige rektorene mente at opplegget for besøket hadde bidratt til videreutvikling av allerede påbegynt skolesamarbeid.

Ulikt antall Urafiki-skoler i Norge og Kongo er en utfordring mht vennskapsskolesamarbeid. Vi har bare seks Urafiki-skoler i Norge mot ti i Bukavu. Arbeidet for å motivere flere skoler i Bergen og Arendalsområdet må derfor vektlegges fremover slik at alle skolene kan få sin definerte vennskapsskole etter hvert.

Mål 2a) Bidra til digital utvikling inkludert solcelle-problematikk

Skolene i Bukavu har et sterkt ønske om digital utvikling i skolene både for å øke kvaliteten i opplæringen og for å kunne holde tettere kontakt med vennskapsskolen i Norge, men ingen av skolene har økonomi til å anskaffe nødvendig utstyr.

Reisegruppen hadde med seg totalt 70 brukte, PC'er til fordeling mellom skolene. De har vært brukt i bergensskolene, men måtte byttes ut ved overgang til Windows 10. PC'ene er godt brukbare, de er rensset og kontrollert. UBB har mottatt et mindre antall tilsvarende PC'er tidligere og har meldt tilbake at de ubetinget ønsker flere – og flest mulig – av disse PC'ene.

Tre av skolene har fått midler til etablering av hvert sitt lille solcelleanlegg, og vi kunne med glede konstatere at disse anleggene var på plass og tatt i bruk. Anleggene kan med enkelhet bygges ut.

Mål 2b Følge opp byggearbeider og diskutere mulighetene rundt kommende byggeprosjekter

- a) Bygging av ny Inst Kazaroho.
UBB har vært flink til å holde oss oppdatert gjennom bilder fra ulike stadier i byggeprosessen. Likevel var det spesielt å se det store flotte bygget hvor to etasjer er neste helt ferdig ved selvsyn. De to nederste etasjene skal tas i bruk høsten 2019. Samtidig starter byggingen av den 3.etasjen.
- b) Bygging av ny EP Mulambula
Vi ble igjen slått av den fantastiske beliggenheten for den nye bygningen. Også her har vi sett bilder underveis. Fundamentering for det meste av det som skal bli den nye skolen og noen murvegger er foreløpig på plass. Det ble avklart at man nå vi gjøre ferdig to klasserom før man fortsetter grunnarbeidene.
- c) Nytt klasserom EP Kabonde
EP Kabonde trengte et nytt klasserom høsten 2019, og det ble bygget et klasserom i tre på kort tid. Skolen fremstår nå som en fin bygningsmasse, til tross for at alle bygninger er i tre, og ikke minst har den en god skoletomt. Skolen vil antakelig trenge et nytt klasserom årlig for å kunne holde tritt med elevtallsutviklingen, men Urafiki har foreløpig ingen midler til dette arbeidet.
- d) EP Makedonia
Skolebygningene er i svært dårlig forfatning, men det er uvisst når Urafiki vil få den nødvendige kapasiteten til å oppgradere hele bygningsmassen. I forbindelse med besøket fikk skolen fikk et mindre beløp vil bli brukt til å bygge et nytt klasserom i tre.
- e) Inst Makedonia

Byggene er i en elendig forfatning, og to klasserom som blåste ned under en storm sist vinter er ennå ikke erstattet. Fire nye klasserom er bygget i mur, men mangler fortsatt tak. I forbindelse med turen ble det avklart at Inst Makedonia får midler som kan ferdigstille de fire påbegynte klasserommene i mur, evt også til fundamentering til flere klasserom i mur.

f) EP Baraka

Skoleplassen på EP Baraka er betydelig redusert siden sist vi besøkte skolen, og bygningene også elendige. Med utgangspunkt i observasjoner og informasjon under besøket arbeider et av styremedlemmene med en mulig plan for utbedring. (vedlegg 4)

g) EP Nyamugu

EP Nyamugu er helt ny som Urafiki-skole, og det var derfor første gang noen fra Urafiki Bergen besøkte skolen. Skolen er en stor og solid murbygning bygget under kolonitiden, men den er svært dårlig vedlikeholdt. Et hovedproblem er imidlertid det lave elevtallet på skolen og i de enkelte klassene.

h) EP Mukukwe, Inst Tumaini og Inst Bangu

Disse tre skolene er murbygninger som er i ganske god stand. Inst Bangu var ellers den eneste skolen som ikke ble besøkt under besøket. Dette skyldtes at det første ble avklart at Bangu skulle bli en Urafiki-skole da vi var i Bukavu. Det var derfor ikke rom for å besøke skolen innenfor det stramme programmet.

Urafiki får ikke prosjektmidler eller støtte fra myndigheter, organisasjoner eller bedrifter. Organisasjonens inntekter er derfor veldig usikre. Behovet for å utarbeide langsiktige planer til tross for ujevn og usikker ressurstilgang var et diskusjonstema under oppholdet i Bukavu. Det ble enighet om å utvikle arbeidet med budsjettering og langsiktig planlegging.

Mål 2c: Fortsette relasjonsbyggingen

Urafiki-samarbeidet er basert på tett samarbeid og vennskap over landegrensene, og gjennom årene har det utviklet seg gode og nære relasjoner både vennskapelig og kollegialt mellom styremedlemmene i de to søsterorganisasjonene. Ønsket var å videreutvikle disse relasjonene til å omfatte og inkludere alle rektorene og flest mulig av lærerne, og i samarbeid med styret i UBB formidlet vi tydelig, både i forkant av besøket og under veis, at vi på ingen måte kommer for å kontrollere, men for å være sammen som venner og kolleger. Vennskaps- utvikling tar tid, særlig når man skal etablere åpenhet og trygghet i relasjoner som tradisjonelt har vært asymmetriske. Det ble derfor lagt stor vekt på at personer på samarbeidende skoler fikk mest mulig tid sammen og på å organisere flest mulig felles treffpunkt gjennom hele besøket. Alle elementene nevnt under hovedmålet handler også om relasjonsbygging. I tillegg kan nevnes

- To representanter for UBB møtte oss i Kigali og dro sammen med oss til Bukavu. Dette ga god tid til både formell og uformell prat.
- I stedet for at alle besøkte alle skolene, vektla vi å kunne besøke og delta på egen vennskapsskole over flere dager. Vi delte oss derfor i grupper med ulik sammensetning gjennom uken. Dette var særlig viktig for skolene som fikk besøk av en eller flere representanter fra vennskapsskolen i Bergen.
- I arbeidsseminaret hvor rektor og en lærer fra hver av Urafiki-skolene deltok ble det benyttet arbeidsmåter som bidrar til relasjonsbygging; gruppearbeid og kreative arbeidsformer som også krever fysisk nærhet. Skoler som fikk besøk av representanter for vennskapsskolen ble igjen prioritert ved at disse fikk arbeide sammen gjennom hele seminaret.

- Vi inviterte alle rektorene på avsluttende middag som også inkluderte felles oppsummering og evaluering ut fra hovedmålsettingen.
- Hyggelige og rause besøk hjemme hos Kabeza, Safari og Kasengire hvor vi også fikk møte familien bidro også i høyeste grad til å bygge relasjoner.

Mål 2d: Faglig utveksling

Urafiki-samarbeidet handler også om den faglig-pedagogiske utviklingen. Denne målsettingen ble ivarettatt på følgende måter:

- Bruk av arbeidsmåter som med fordel kan anvendes i klasserommet på arbeidsseminaret om verdigrunnlaget for samarbeidet.
- Vi deltok i ulike undervisningsøkter i ganske mange klasserom.
- Lærerrepresentantene fra Norge hadde med hilsener og elevarbeider som på ulike måter ble presentert for elever og lærere på de aktuelle vennskapsskolene
- På flere av skolebesøkene, særlig der besøkere gikk over flere dager, var det avsatt tid til diskusjon med lærerne.
- Noen av oss gjennomførte kortere undervisningsøkter på noen av skolene
- Tema og opplegg for felles utstilling høstern 2019 (Bergen) og 2020 (Bukavu) ble diskutert, og det ble lagt til rette for å fortsette dialogen rundt dette frem mot utstillingen.

Vi mener å observere ganske store endringer i undervisningen i perioden fra forrige besøk i 2016 til nå. Delegasjonen som besøkte Bergen i 2014 var opptatt av relasjonene slik de så det i norske klasserom, og det var også relasjoner som ble valgt som tema for et to dagers arbeidsseminar under besøket i 2016. Nå i 2019 kunne vi observere at relasjonen lærer – elev er endret, at elevaktiviteten vektlegges i klasserommene, at elevsamarbeidet er under utvikling blant annet gjennom gruppearbeid og metoder som IGP (Individuelt – gruppe – plenum). Noen av oss fikk også demonstrert en glimrende arbeidsmetode for demokratiutvikling, kalt Games of Eloquence. (Vedlegg 5) Denne metoden kan med fordel tas i bruk også i norske klasserom.

Så må det sies at vi tross alt bare besøkte et mindre antall klasserom, men det er likevel tydelig at en endring er på vei og at dette er en villet endring. Våre kolleger uttalte at de har som målsetting at elevene skal stå for aktiviteten 75 % av tiden i klasserommet, så vi konstaterer med glede at ambisjonene er på plass – og at dette er en målsetting vi kan dele. Vi registrerer også at etter hvert som vi blir bedre kjent med våre kolleger og praksisen op skolene deres, jo lettere blir det å se styrkene i deres praksis. Det er kjekt å konstatere at det vi har sagt gjennom mange år, at vi kan lære mye av hverandre, begge veier, ikke bare er et ideale, men en realitet. Jf arbeidsmetoden Games of Eloquence.

Mål 2e: Kulturutveksling

Vi ble møtt med fantastiske kulturprogram på alle skolene. Elevene sang, danset, fremførte dikt og spilte sketsjer og skuespill. Noen elever presenterte tegninger de hadde laget. Alt med meget høy kvalitet. Dansene varierte fra tradisjonelle danser med sang, trommer, tradisjonelle «drakter», ansikts-og kroppsmaling til moderne dans ala hip-hop. Flere steder ble vi invitert med inn i dansen.

Vi fikk se og delta i elevenes friminuttlek. Mange ulike sangleker, klappeleker, stafetter og ball-leker ble presentert, og i mange tilfeller deltok lærerne i leken sammen med elevene. Vi forsto at det var vanlig at lærerne var sammen med elevene også i lek.

Mat er en viktig del av kulturen, og vi ble godt kjent med kongolesisk matkultur under oppholdet. Vi ble nok servert festmat, med mange varierte retter i rikelige mengder, men hverdagen er nok en hel annen for den største delen av befolkningen.

Den kongolesiske kulturen preget også gavene vi fikk; treskulpturer og fargesterke kjoler og stormønstrete stoff.

Vårt bidrag til kulturutvekslingen var atskillig mindre. Vårt bidrag besto primært i noen sanger rundt på skolene og noen strikkete luer, votter og pannebånd både som eksempler på varene vi selger for å skaffe penger til skolebygg og som konkretisering av hvordan vi må kle oss i de kaldere årstidene.

Annet:

- a) Et møte med vinner av Nobels fredspris 2018 Daniel Mukwege på hans kontor på Panzi-sykehuset var en stor opplevelse for oss alle. Mukwege var åpen og engasjert, og han var tydelig på at hans navn gjerne kan nevnes i Urafiki-sammenheng. Hans ønske er at prisen skal bidra til utvikling i Kongo, så han støtter alle gode initiativ og prosjekter. Det var med glede Mukwege tok imot en Urafiki-pin og en Urafiki kopp. (Vedlegg 6)

- b) Møte med Unicef

Sammen med en representant for UBB deltok to av oss på et møte med Unicef. Målet med møtet var å presentere Urafiki for Unicef med tanke på et mulig fremtidig samarbeid. Unicefs representant ga uttrykk for at han ønsker som et første skritt å besøke Urafikiskolene for å bli bedre kjent med arbeidet.

Et mulig samarbeid med Unicef må diskuteres og følges opp i etterkant av besøket.

- c) Kigali

Vi hadde tid til en dags sightseeing med guide i Kigali på tilbaketuren. Vi besøkte ikke minst det nasjonale minnesteedet for folkemordet i 1994. Både kjøreturen gjennom Rwanda på vei til Bukavu og sightseeingen på returen var viktige bidrag til vår forståelse av den spente situasjonen i området.

For Urafiki
Kjersti Werner (leder)

